

YARGITAY
10. HUKUK DAİRESİ

Esas No. 2004/8332
Karar No. 2004/8297
Tarihi: 30.09.2004

İlgili Kanun / Madde
506S.SSK/ Ek 34

- **İTİBARI HİZMET SÜRESİNİN HUKUKİ NİTELİĞİ**
- **İTİBARI HİZMET SÜRESİNDEN YARARLANMA KOŞULLARI**

ÖZETİ: Sigortalılık süresini arttırıcı itibari hizmet süresi fiziksel, ruhsal ve fizyolojik bakımlardan insan sağlığını ve çalışma gücünü olumsuz yönde etkileyerek yaşam süresini kısaltan ağır ve yıpratıcı koşullar altında çeşitli tehlikelere açık olarak çalışanlar için getirilmiş sosyal amaçlı bir uygulama olup, konu ile ilgili 2098 ve 3395 sayılı Kanunlardaki amaç; bu işlerde çalışanlara, nisbeten daha rahat işlerde çalışanlara nazaran özel bir himaye sağlamaya yöneliktir.

506 sayılı Kanuna 3395 sayılı Kanunla eklenen Ek-IV. madde hükmüne göre, anılan itibari hizmet süresinden yararlanabilmek için, Yasada öngörülen iki koşulun birlikte gerçekleşmesi gerekir. Bunlardan birinci koşul; sigortalının Azotlu Gübre Sanayiinde çalışmış olmasıdır. Ancak bu koşulun araştırılıp saptanmasında; işyerindeki yıllık üretim ve üretilen gübrenin içindeki azot miktarı ve insan sağlığı üzerinde olumsuz etki yapan diğer etmenler de dikkate alınmak suretiyle, Yasanın açık amacı göz önünde bulundurularak söze oranla öze üstünlük tanıyan bir yorumla sonuca varılması gerekir. İkinci koşul ise; yine aynı maddenin alt bendinde yazılı fiziksel dış etkenlerden birinin olayda ayrıca gerçekleşmiş bulunmasıdır.

Davacı, çalıştığı iş ve işyeri itibarıyla itibari hizmet süresinden yararlandırılması gerektiğinin tespitine karar verilmesini istemiştir.

Mahkeme, ilamında belirtildiği şekilde isteğin kısmen kabulüne karar vermiştir.

Hükmün, davalılardan Sosyal Sigortalar Kurumu Avukatı tarafından temyiz edilmesi üzerine, temyiz isteğinin süresinde olduğu anlaşıldıktan ve dosyadaki kağıtlar okunduktan sonra işin gereği düşünüldü ve aşağıdaki karar tespit edildi.

Petrol-İş Türkiye Petrol Kimya Lastik İşçileri Sendikası tarafından, 2821 sayılı Sendikalar Kanununun 32/3. maddesinin verdiği yetkiye dayanılarak, Tügsaş Gemlik Gübre Sanayi A.Ş.işyerinde çalışan sendikalı işçi adına açılan işbu davada,506 sayılı Kanunun bazı maddelerinin ek ve geçici maddeler eklenmesine dair 3395 sayılı kanunun 13. maddesi kapsamına girdiği belirtilerek, davacı sigortalının iş ve işyeri itibarıyla itibari hizmet süresinden yararlandırılması gerektiğinin tespitine karar istenilmiş, Mahkemece istek doğrultusunda hüküm kurulmuştur.

Sigortalılık süresini arttırıcı itibari hizmet süresi fiziksel, ruhsal ve fizyolojik bakımlardan insan sağlığını ve çalışma gücünü olumsuz yönde etkileyerek yaşam süresini kısaltan ağır ve yıpratıcı koşullar altında çeşitli tehlikelere açık olarak çalışanlar için getirilmiş sosyal amaçlı bir uygulama olup, konu ile ilgili 2098 ve 3395 sayılı Kanunlardaki amaç; bu işlerde çalışanlara, nisbeten daha rahat işlerde çalışanlara nazaran özel bir himaye sağlamaya yöneliktir.

506 sayılı Kanuna 3395 sayılı Kanunla eklenen Ek-IV. madde hükmüne göre, anılan itibari hizmet süresinden yararlanabilmek için, Yasada öngörülen iki koşulun birlikte gerçekleşmesi gerekir.Bunlardan birinci koşul; sigortalının Azotlu Gübre Sanayiinde çalışmış olmasıdır.Ancak bu koşulun araştırılıp saptanmasında; işyerindeki yıllık üretim ve üretilen gübrenin içindeki azot miktarı ve insan sağlığı üzerinde olumsuz etki yapan diğer etmenler de dikkate alınmak suretiyle, Yasanın açık amacı göz önünde bulundurularak söze oranla öze üstünlük tanıyan bir yorumla sonuca varılması gerekir.İkinci koşul ise; yine aynı maddenin alt bendinde yazılı fiziksel dış etkenlerden birinin olayda ayrıca gerçekleşmiş bulunmasıdır.

Davacının hangi zararlı etkenlerden ne şekilde etkilendiği için Yasadan yararlandırılması gerektiği yeterince araştırılıp, işin niteliği ve özelliğine göre bireyselleştirme işlemi yapılarak dayanakları gösterilmeden, genel nitelikteki soyut ve yetersiz bilirkişiler kurulu raporuna itibar edilerek hüküm kurulması usul ve yasaya aykırı olup bozma nedenidir.

Mahkemece yapılacak iş; üniversite öğretim üyesi ve her üçü de en az doçent seviyesindeki göğüs hastalıkları uzmanı Tıp Doktoru ile konuda uzman Kimya ve Ziraat Mühendislerinden oluşacak üç kişilik bilirkişiler kurulu marifetiyle mahallen keşif yapılarak yapılan üretim niteliği ve üretim aşamalarına göre öncelikle davanın yasal dayanağını teşkil eden ve 506 sayılı Kanuna 3395 sayılı kanunla eklenen Ek-IV maddesindeki azotlu gübre ve şeker sanayiinde, fabrika, atölye, havuz ve depolarda, trafo ve binalarında çalışan sigortalıların çalıştığı yerle ilgili olarak 1-Çelik, demir ve tunç döküm, 2-

Zehirli, boğucu, yakıcı, öldürücü ve patlayıcı gaz, asit, boya işleriyle gaz maskesi ile çalışmayı gerektiren işlerde, 3-Patlayıcı maddeler yapılmasında, 4-Kaynak işlerinde çalışanların itibari hizmet süresinden yararlandırılmalarının mümkün olduğu gözetilerek, işyerinde üretilen gübre içindeki azot miktar ve oranlarına göre; işyerinin azotlu gübre sanayiine girip girmediğinin saptanması, işyerinin azotlu gübre sanayii olarak kabul edilmesinin mümkün olmadığına anlaşılması halinde sair koşulların oluşup oluşmadığına bakılmaksızın davanın reddine, azotlu gübre sanayiine girdiğinin kabul edilmesi halinde ise anılan Yasa maddelerinin alt bentlerdeki koşulların oluşup oluşmadığının tespiti için işyerinin hangi ünitelerden oluştuğu, bu ünitelerde hangi üretim işlemlerinin yapıldığı, üretim ve üretimle doğrudan ilgisi bulunmayan idari, teknik ve yardımcı birimlerin birbirlerine bağlantı ve uzaklıkları ile bir bölümdeki fiziksel dış etkenlerden diğer bölümlerdeki çalışanların etkilenme dereceleri belirlenerek, davacı işçinin işyerinde yapmakta olduğu işin niteliğine göre hangi zararlı etkenlerden doğrudan doğruya ne şekilde etkilendiği hiçbir kuşku ve duraksamaya yer bırakmayacak şekilde açıklığa kavuşturulduktan sonra, Yasada öngörülen her iki koşulun birlikte gerçekleştiği kanaatine varılırsa; YİBBGK.nun 18.02.2000 gün E:1997/1, K:2000/1 sayılı kararı da dikkate alınarak, davalı işyerinden Kuruma bildirilen sigortalılık süresi esas alınarak itibari hizmet süresinden yararlandırılması gerektiğinin tespiti şeklinde davanın kabulüne, aksi takdirde reddine karar vermekten ibarettir.

Sigortalının günlük ya da aylık çalışmalarının sadece bir bölümünün itibari hizmet süresinden yararlandırılmasını gerektirecek şekilde gerçekleştiğinin anlaşılması halinde ise; işyerindeki fiziksel dış etkenlerden, sadece bu ünitelerdeki çalışma süresi ile sınırlı olarak etkilendiği gözetilerek çalışma süresinin tamamı üzerinden değil, işyerinden Kuruma bildirilen gün sayısı ve itibari hizmet süresinden yararlanmayı gerektiren günlük çalışma süreleri tesbit edilerek, Part-Time esasına göre aylık yararlanma süresi hesaplandıktan sonra, itibari hizmet gün sayısının (Çalışılan Gün Sayısı x 0.25) formülüyle belirlenerek bu miktar üzerinden itibari hizmet süresinden yararlandırılmasına karar vermek gerekir.

Mahkemece, bu maddî ve hukukî olgular gözetilmeksizin eksik inceleme, ile yazılı şekilde karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olup bozma- nedenidir.

O hâlde, davalılardan Sosyal Sigortalar Kurumunun bu yönleri amaçlayan temyiz itirazları kabul edilmeli ve hüküm bozulmalıdır.

SONUÇ:Temyiz edilen hükmün yukarıda" açıklanan nedenlerle **BOZULMASINA**, 30.09.2004 gününde oybirliğiyle karar verildi.